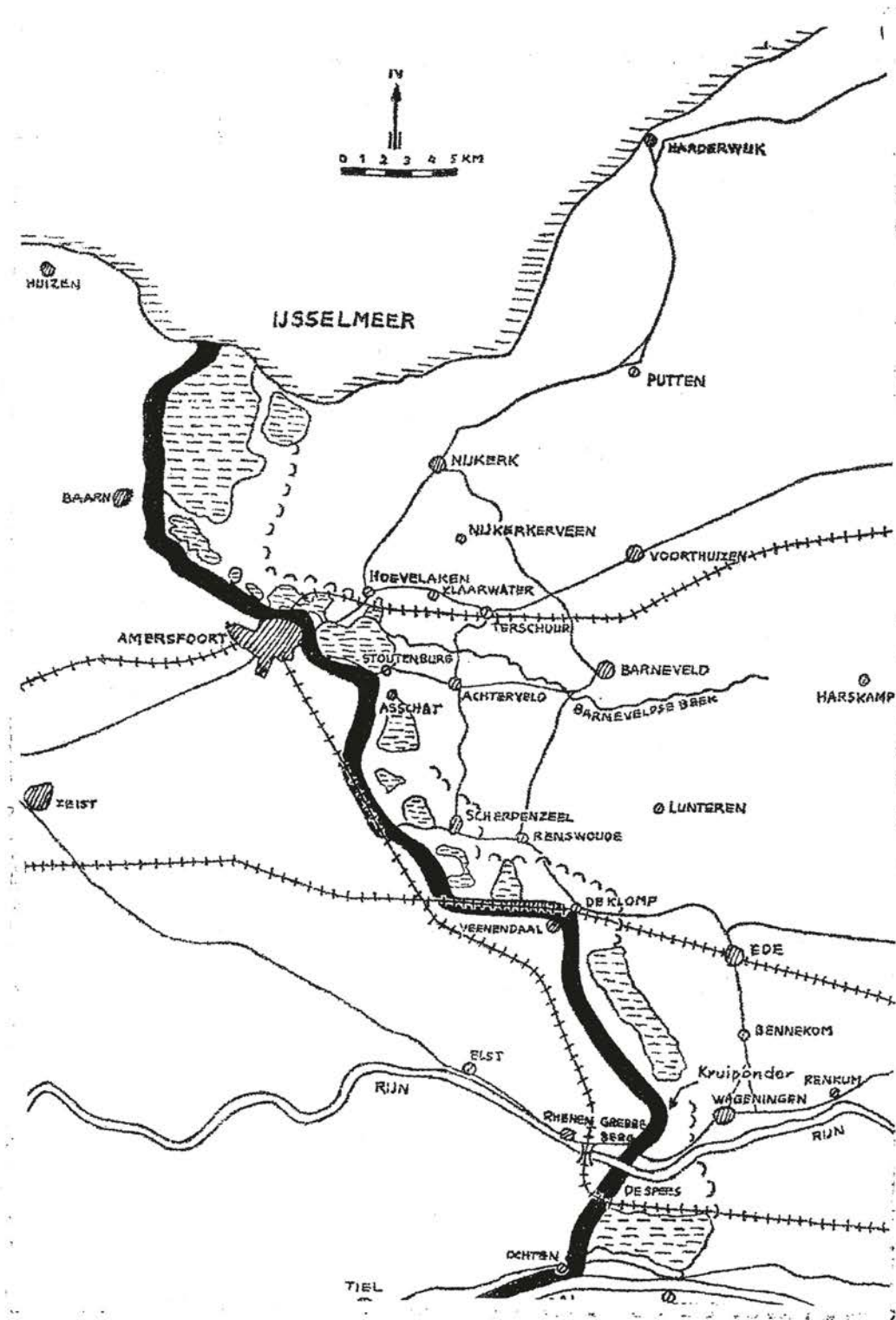

STICHTING MENNO VAN COEHOORN

OPGERICHT 18 APRIL 1932

BESCHERMHEER Z.K.H. PRINS BERNHARD DER NEDERLANDEN

Zomerexcursie 2 en 9 juni 2007 Grebbelinie

De Grebbelinie en Betuwestelling, met de
inundaties en opgestelde voorposten

- spoorlijn
- wegen
- inundatie
- voorposten

De Grebbelinie in de loop der eeuwen

Wat ging vooraf:

Al in de tijd van het begin van de Republiek van de Zeven Verenigde provinciën was bekend dat de oost grens, gezien de lengte, met uitzondering van Oost Groningen, moeilijk was te verdedigen. De hoeveelheid benodigde troepen, de aanvoer van deze troepen en de voorraden zou een groot probleem worden. Ook een natuurlijke linie over de IJssel en Maas kon gezien de lengte alleen gebruikt worden voor verdragingsacties. Voor dit doel heeft deze linie in de loop der eeuwen aan zijn doel voldaan. Om echter effectief tegenstand aan een vijand te kunnen bieden was deze linie te lang. Men zocht naar korte goed verdedigbare linies, uit deze gedachte is de Vesting Holland geboren.

De Vesting Holland werd oorspronkelijk in het oosten begrensd door de Oude Hollandse Waterlinie, in grote lijnen lopend van Muiden, langs Breukelen, Woerden naar Oudewater. Utrecht werd dus buiten gesloten, hetgeen aanleiding tot onenigheid gaf.

Reeds in 1629 is in opdracht van de Gedeputeerde Staten van Utrecht onderzocht of in het gebied tussen de Grebbedijk, Amersfoort en langs de Eem een goed verdedigbare linie met inundaties kon worden aangelegd. De Staten van Holland gaven echter de voorkeur aan de Oude Hollandse Waterlinie.

Zeventig jaar is gewikt en gewogen om tot het uiteindelijke plan van een Grebbelinie te komen; hieraan heeft Menno van Coehoorn een belangrijke bijdrage geleverd. Het stellen van de nodige inundaties voor de linie was complex en vroeg veel bouwkundige voorzieningen en tijd. Uitvoering bleef uit.

De uitvoering

Tijdens de Oostenrijkse Successieoorlog werd het plan weer actueel en tussen 1742 en 1755 werden een linedijk, keerkades en drie redoutes aangelegd. Verdere uitbouw vond plaats in de jaren 1785- 1786. In 1793 was de Grebbelinie bijna gereed.

De Franse aanval

Bij de aanval van de Fransen in 1794 en 1795 was de linie volledig met troepen bezet. In de strenge winter van 1795 bevroren de rivieren, kanalen en inundaties en trokken de Fransen zonder tegenstand door de linie. In 1799 werd de linie versterkt.

Het eerste verval van de linie

Na de Franse tijd raakte de linie in verval en wordt overgedragen aan de rijkswaterstaat. De werken werden niet geslecht. De aandacht richt zich nu weer geheel op de Nieuwe Hollandse Waterlinie.

De discussie blijft waar de verdediging moet worden gevoerd. De Grebbelinie werd opnieuw als achterhoede stelling van de IJssel en de Maas aangemerkt.

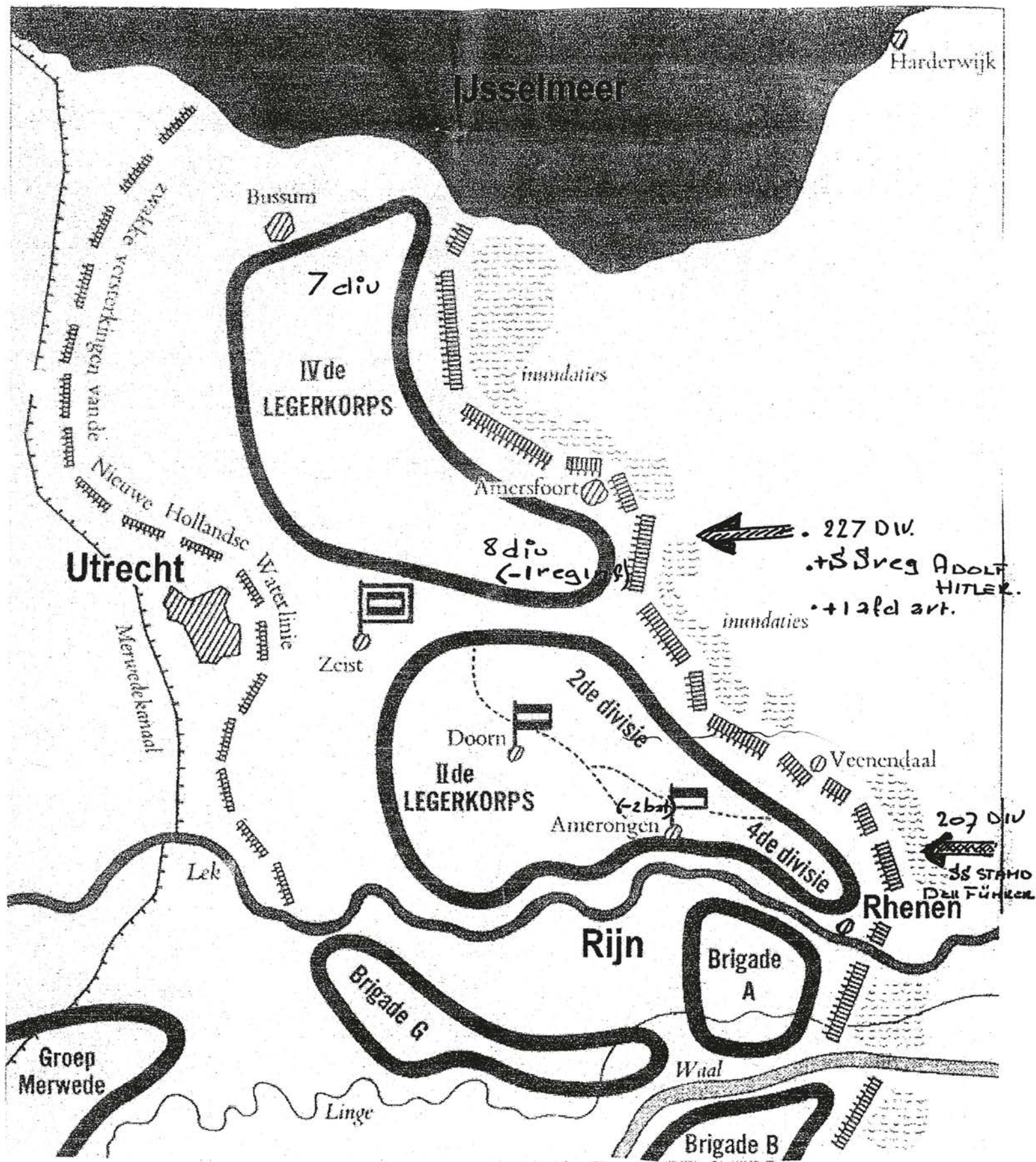
De Grebbelinie weer opgenomen in de defensieve plannen

In 1846 wordt zij weer onder het Ministerie van Oorlog gebracht. Eerst in 1860 wordt bij Koninklijk Besluit bepaald dat de Grebbelinie in zodanige staat van onderhoud moet worden gebracht dat: "**zij krachtig en zo lang mogelijk te verdedigen zoude zijn**". In 1866 worden een aantal werken gepland en in uitvoering genomen. Er werd echter weer snel met de werkzaamheden gestopt.

In de Vestingwet van 18 april 1874 wordt de Grebbelinie als voorposten linie van de Nieuwe Hollandse Waterlinie aangemerkt. Na verloop van tijd werd de linie gerangschikt onder de vestingwerken der derde klasse en in 1910 geheel gedeclasseerd. In 1926 zijn een groot deel van de werken opgeheven als duurzaam vestingwerk.

1939-1945

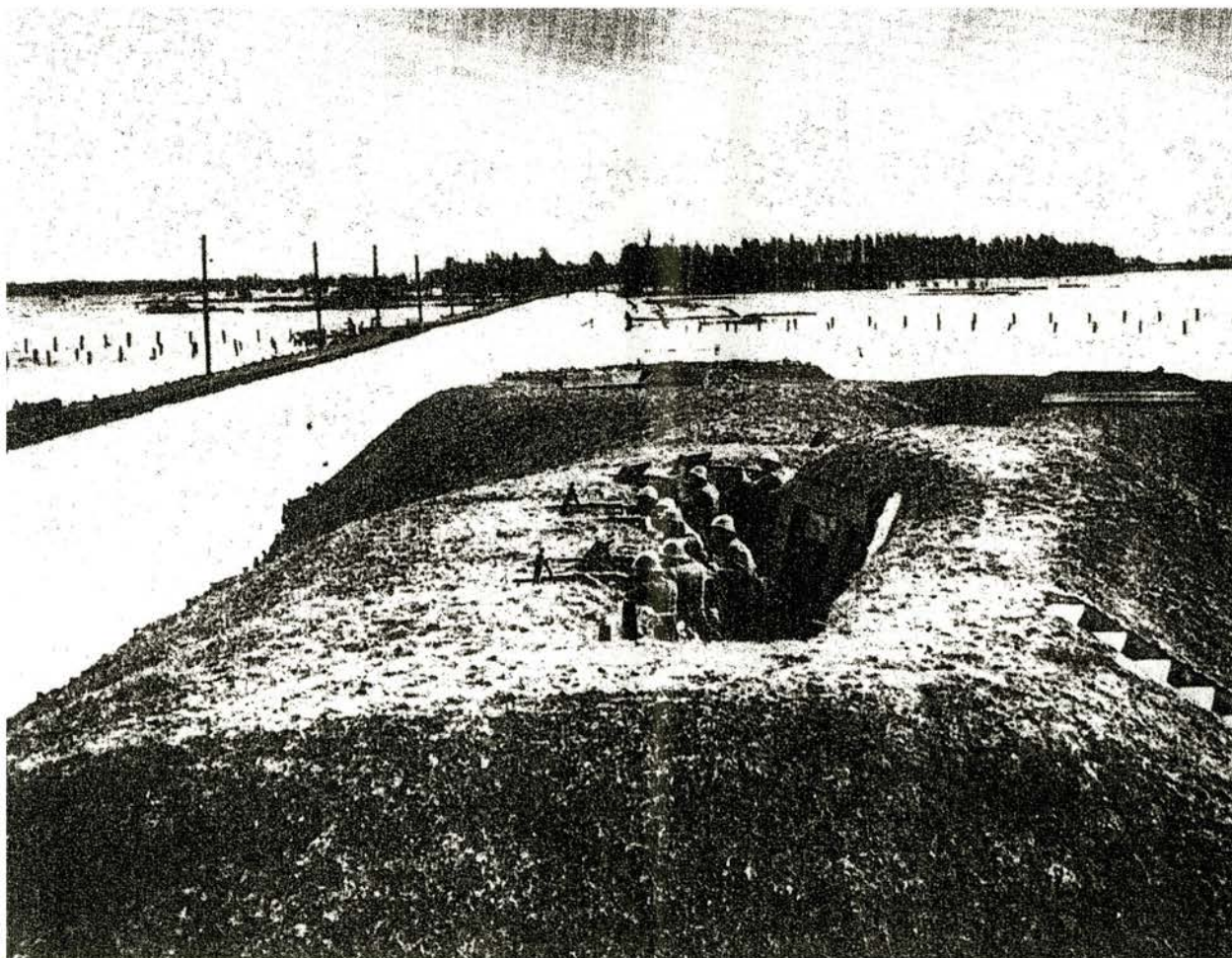
Ook in 1939 is de besluitvorming, waar bij een aanval de verdediging moest worden gevoerd moeilijk geweest. Generaal Winkelman heeft het besluit genomen in de Grebbelinie de verdediging te voeren. In 1939-1940 is de Grebbelinie daartoe weer in

Slagorde Duitse en Nederlandse troepen 10 mei 1940

Een kenmerkend beeld van een stellinggedeelte: een kazemat type stekelvarken achter een waterloop; daarnaast geweschutters in een open loopgraaf (foto Infanteriemuseum).

Gevechtsoptelling voor infanterie in ophoging in geïnundeerd terrein aan het Benedeneind te Veenendaal. De frontale gronddekking is zwaar, maar de opstelling is kwetsbaar voor verticaal inkomend vuur en scherfwerking (foto SMG).

Bronnen:
Jaarboek Menno van Coehoorn 1989/90
De Grebbelinie in vogelvlucht
De Grebbelinie, Menno van Coehoorn